

Ez jó mulatság, férfimunka volt

A hazai liberalizmus politológiai hiedelemvilágát tanulmányozva bukkantam rá véletlenül az Interneten egy cikkre, melynek szerzője – csaknem két évtized távlatából – visszaemlékezett az 1981–82-es esztendőik eseményeire. S egyebek között arra is, hogy a *Kritika* főszerkesztő-helyetteseként közöltem egy írását, amellyel „belekötött” egy jeles művészetkritikus ugyanitt megjelent cikkébe. A megtámadott – írja a visszaemlékező – „nyilván roppant méltánytalannak érezte, hogy egy névtelen senki, mint én, pusztán [...] Szerdahelyi vicces természeténél fogva abba a helyzetbe hozom, hogy vitatkoznia kell velem. Én ugyanis kizárólag a *Kritika* akkor főszerkesztő-helyettese kötözködő kedvének köszönhettem, hogy pimaszkodásom egyáltalán nyomdafestéket láthatott.”

Ami a visszaemlékező „névtelen senkiségét” illeti, azt azért megemlíteném, hogy már akkor is a budapesti egyetem esztétika tanszékének adjunktusi katedrájáról hirdette eszméit, és – saját minősítésével – „pimaszkodásai” rendszeresen nyomdafestéket láttak az *Élet és Irodalomban*. De amit rólam ír, az szent igaz. Mihelyt elfoglaltam posztomat a *Kritikánál*, megkezdtem vicces természetemből fakadó, kötözködő kedvem gátlástalan kiélését. Közöltem például – a sajtó vezetőinek körében nem kis megrökönyödést keltve – saját rovatvezetőm, *Wintermantel István* nyílt levelét is, amely éppenséggel az én egyik cikkembe „kötött bele”. S tettem ezt azért, hogy nyilvánvalóvá tegyem, amit válaszómban is hangsúlyoztam: kulturális életünk továbbfejlődéséhez elengedhetetlen olyan szabad, csak az érvekre tekintő nézetcserek lebonyolítása, ahol egyik fél sem bánhat vitapartnerével úgy, ahogy „»a« marxista álláspont letéteményese egy »antimarxistával«”. Viharzottak is abban a folyóiratban olyan szópárbajok, amilyenek sehol másutt. Aligha tette meg rajtam kívül más, hogy amikor 1988-ban *Fejtő Ferenc* egy olyan kéziratot küldött hozzám, melyben azt írta, „csahos kutya”, „szemenszedett hazug és rágalmozó” vagyok, és csodálkozik, hogy Magyarországon egy lap élén még olyan főszerkesztő állhat, „akinek fogalma sincs az újságírói deontológiáról”, akkor ezt az írást is habozás nélkül közöltem, azzal a kommentárral, hogy a *Kritika* olvasói elég intelligensek, hogy megítéljék, kinek van igaza.

Vicces természetemet azonban akkor tombolhattam ki igazán, amikor 1989-90-ben az *Új Fórum* című kétheti lap alapító főszerkesztője lettem. Nemrégiben egy Pulitzer Emlékdíjas sztárnak meséltem erről az időszakról, s a gátlástalanul hazudozó kommunistának kijáró megvetéssel förmedt rám: – Azt akarja mondani, hogy Csurka István vagy Pető Iván 89-ben az MSZMP ideológiai folyóiratának volt a szerzője?

Otthon ellenőriztem a memóriámat: *Pető Iván* stimmelt, de Csurkára rosszul emlékeztem. Felsorolhattam volna azonban – példának okáért – egyfelől *Csegey Dénest*, *Jeszzenszky Gézát*, *Für Lajost*, *Szabad Györgyöt*, másfelől *Magyar Bálintot*, *Szabó Miklóst*, *Eörsi Istvánt*, *Mécs Imrét*, *Tamás Gáspár Miklóst*, nem szólván az 56-osok-

ról, *Litván Györgyről*, a renegátnak számítókról, *Demény Páltól*, *Marosán Györgytől* *Hegedűs Andrásig*, *Ribánszky Róberttől* *Pozsgay Imréig*. Ennek az *Új Fórumnak* volt ugyanis egy állandó rovata, a „Szemtől szembe”, ahol az aktuális vitakérdésekről minden párt vagy az MSZMP-n belüli frakció kifejthette a véleményét. Olyan pártok is, amelyeknek az egykori létezését ma már talán csak az *Új Fórumból* lehet megtudni. A társadalmi színskálát tekintve ugyanilyen volt a kép: az akadémia vagy az írószövetség elnökétől és a legkiválóbb társadalomtudósoktól a pécsi sztrájkoló munkásokig terjedt. Munkatársaim egyik legfőbb feladata volt, hogy felkeressék ezeket az embereket, és az orruk elé dugják a mikrofont vagy cikket, tanulmányt kérjenek tőlük, melyben válaszolnak arra a kérdésre: mit akarnak csinálni ezzel az országgal? Amilyen vicces kedvűek meg kötözködő természetűek voltunk, komolyan vettük, hogy minden álláspontról szabad vitában kell tájékoztatni a közvéleményt. Igen, 1989–90-ben, az MSZMP, majd az MSZP ideológiai folyóiratában, és éppen azért, mert az MSZMP–MSZP ideológiai folyóirata.

S ez jó mulatság, férfimunka volt.

Rokkant katona (1944)